

Рівненський державний гуманітарний університет
(повне найменування закладу вищої освіти)

кафедра біології, здоров'я людини та фізичної терапії

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК - 23 ПАРАЗИТОЛОГІЯ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

(назва модуля навчальної дисципліни – за потреби)

Спеціальність 014 Середня освіта Біологія та здоров'я людини

Освітня програма «Середня освіта. Біологія та здоров'я людини»

(назва спеціалізації)

психолого-природничий факультет

(назва інституту, факультету,)

2025 – 2026

навчальний рік

Робоча програма з дисципліни “ПАРАЗИТОЛОГІЯ” для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта Біологія та здоров’я людини, освітньо- професійною програмою Середня освіта Біологія та здоров’я людини.

Мова навчання українська

Розробник: Рудь О.Г. доцент кафедри біології, здоров’я людини та фізичної терапії, кандидата ветеринарних наук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри біології, здоров’я людини та фізичної терапії Протокол від “ 24” червня 2025 року №7.

Завідувач кафедри:

Інна СЯСЬКА

Робочу програму схвалено навчально- методичною комісією психолого-природничого факультету.

Протокол від “ 26 ” червня 2025 року № 5.

Голова навчально-методичної комісії психолого-природничого

факультету

Ірина ТРОХИМЧУК

♥ Рудь О.Г., 2025 рік

♥ РДГУ, 2025 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів — 3,0	Галузь знань Освітня програма «Середня освіта. Біологія та здоров'я людини» (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
Модулів — 3	Спеціальність 014 Середня освіта Біологія та здоров'я людини	Рік підготовки:	
Змістових модулів — 4		4 -й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання __ Підготовка презентацій за темами змістових модулів _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин — 120 год		7 -й	7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних — 3,5 год самостійної роботи студента —	Освітній рівень: Бакалавр	Лекції	
		20 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	8 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		80 год.	74 год.
		Індивідуальні завдання: 9 год.	
		Вид контролю: іспит	

Передумови для вивчення дисципліни (перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше): зоологія, протозоологія, іхтіологія

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання — 40 / 50 і 40 / 9

для заочної форми навчання — 16 / 74 і 16 / 9

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Паразитології» є ознайомлення з явищем паразитизму і його роллю у навколишньому середовищі і житті людини. При вивченні даної дисципліни для формування біологічного світогляду необхідно освітити значення, функції та взаємодію паразитичних угруповань з хазяями та природними екосистемами, розглянути основні групи паразитичних організмів, вивчивши їх систематику та таксономію. За об'єктами паразитування розрізняють такі розділи паразитології: медичну, ветеринарну та агрономічну. Основне завдання паразитології - опрацювання теоретичної бази біологічних й інтегрованих методів боротьби з паразитами людини, тварин, рослин та розв'язання низки біологічних проблем - шляхів коеволюції та філогенії.

Отже, основною метою викладання дисципліни є ознайомлення студентів з основними термінами та поняттями загальної паразитології, історією її еволюції та становлення як науки;

- вивчення біотичних зв'язків та форм взаємовідносин паразитів із хазяями та їх взаємний вплив один на одного;
- ознайомлення із особливостями організації паразитів, формами та розмірами їх тіла, забарвленням та їх анатомічною будовою;
- вивчення тривалості життя, циклів розвитку паразитів та способів їх розмноження;
- дати основні поняття щодо паразитарних хвороб людей і тварин, які реєструються в Україні, на основі вивчення біології збудника інвазій, закономірностей прояву і перебігу хвороби, її клінічних ознак і патогенезу захворювання;
- вивчити основні збудники і життєві цикли паразитарних хвороб людей та тварин, які викликаються найпростішими, трематодами, цестодами, нематодами, скребліками та іншими паразитами;
- вивчити взаємовідносини між паразитами та хазяями, їх взаємний вплив (вплив паразита на хазяїна та реакція хазяїна на паразитів), а також, роль паразитів в коливаннях чисельності тварин;
- дати студентам основи знань щодо екологічної паразитології;
- ознайомити студентів з основними методами прижиттєвої та посмертної діагностики паразитарних захворювань та найбільш поширеними групами збудників паразитозів;
- ознайомити з проблемами, що стоять перед людством в області знань заходів профілактики і боротьби з особливо небезпечними захворюваннями, такими як антропозоонози;

- систематизувати, закріпити й упорядкувати отриманні студентами знання щодо поширення паразитарних захворювань та заходів боротьби з ними;

- розвивати у студентів навички самостійного мислення і оволодіння навчальним матеріалом, вміння відстоювати і обґрунтовувати свою позицію;

- сприяти підготовці студентів до поглибленого засвоєння всього комплексу знань під час навчання в університеті.

Завданнями вивчення дисципліни є доповнення та формування знань студентів щодо шляхів виникнення, поширення та заходів боротьби з паразитами і повинно слугувати основою для подальшого вивчення студентами інших біологічних дисциплін паразитарної етіології і чітко корелює з суміжними дисциплінами шляхом встановлення міжпредметних зв'язків.

Компетентності:

Загальні компетентності спеціальності

ЗК - 03. Здатність вчитись і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК - 05. Здатність спілкуватися державною мовою як усно так і письмово.

Фахові компетентності спеціальності

ФК- 01. Здатність до формування в учнів ключових та предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

Спеціальні (предметні) компетентності:

ПК 1. Здатність використовувати біологічні поняття, закони, концепції, вчення й теорії біології для пояснення та розвитку в учнів розуміння цілісності та взаємозалежності живих систем і організмів.

ПК 2. Здатність розуміти й уміти пояснити будову, функції, життєдіяльність, розмноження, класифікацію, походження, поширення, використання живих організмів і систем усіх рівнів організації.

ПК 4. Здатність здійснювати безпечні біологічні дослідження в лабораторії та природних умовах, інтерпретувати результати досліджень.

ПК 6. Здатність застосовувати методи і засоби навчання біології для розвитку здібностей учнів.

Програмні результати (ПРН)

ПРН 5 – Уміє оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності.

ПРН13 – Знає біологічну термінологію і номенклатуру, розуміє основні концепції, теорії та загальну структуру біологічної науки.

ПРН 15- Знає сучасну систему живих організмів та методологію систематики, теоретичні засади біогеографії.

ПРН 16 – Знає будову й функції організму людини, основи здорового способу життя.

ПРН 18 – Знає роль живих організмів та біологічних систем різного рівня у житті суспільства, їх використання, охорону, відтворення.

ПРН – 20 Добирає міжпредметні зв'язки курсів біології в базовій середній школі з метою формування в учнів природничо-наукової та здоров'язбережувальної компетентності, відповідно до вимог Державного стандарту загальної середньої освіти з освітньої галузі «Природознавство».

3. Очікувані результати навчання (базуються на результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою, та деталізуються)

По закінченню курсу студент повинен:

Знати: основні положення загальної паразитології; основні положення гельмінтології; місця локалізації паразитів у організмі хазяїв та методи прижиттєвої та посмертної діагностики паразитарних захворювань що викликаються найпростішими, їх цикли розвитку, епізоотологію, клінічні ознаки, патогенез, діагностику захворювань та заходи боротьби з ним;

- місця локалізації паразитів у організмі хазяїв та методи прижиттєвої та посмертної діагностики захворювань, що викликаються збудниками трематодозів, їх цикли розвитку, епізоотологію, клінічні ознаки, патогенез, діагностику захворювання та заходи боротьби з ним;

- місця локалізації паразитів у організмі хазяїв та методи прижиттєвої та посмертної діагностики захворювань, що викликаються збудниками цестодозів, їх цикли розвитку, епізоотологію, клінічні ознаки, патогенез, діагностику захворювання та заходи боротьби з ним;

- місця локалізації паразитів у організмі хазяїв та методи прижиттєвої та посмертної діагностики захворювань, що викликаються збудниками нематодозів, їх цикли розвитку, епізоотологію, клінічні ознаки, патогенез, діагностику захворювання та заходи боротьби з ним;

- місця локалізації паразитів у організмі хазяїв та методи прижиттєвої та посмертної діагностики захворювань, що викликаються збудниками акантоцефальозів, їх цикли розвитку, епізоотологію, клінічні ознаки, патогенез, діагностику захворювання та заходи боротьби з ним;

- основні антропозоонозні захворювання;

- методи паразитологічних досліджень;

заходи щодо ліквідації паразитарних захворювань.

- сучасні досягнення вітчизняної та світової науки, вільно володіти ними та орієнтуватись в перспективних напрямках вивчення та розвитку паразитології та паразитарних захворювань;

- вільно володіти основними загальноприйнятими положеннями, методами діагностики та профілактики захворювань;

- програмний матеріал з лекційного курсу;

- основні методи проведення гельмінтологічних досліджень;

- знати сучасні методи виявлення збудників

- шляхи діагностики та методи боротьби і профілактики з паразитами і небезпечними паразитарними захворюваннями.

Вміти:

- вільно володіти основними термінами та поняттями паразитології;

- знати особливості організації паразитів, форма і розміри їх тіла, забарвлення, анатомічну будову;

- знати взаємовідносини між паразитами та хазяями їх вплив на організм хазяїна і вплив організму господаря на паразитів;

- знати життєві цикли певних видів збудників та методи боротьби з паразитами і паразитарними захворюваннями;

- розробляти лікувальні та профілактичні заходи боротьби і ліквідації паразитозів.

- попереджати та діагностувати паразитарні хвороби; розробляти основні етапи заходів профілактики і ліквідації інвазії.

Вивчення курсу „Паразитологія” студентами-біологами зумовлене необхідністю ґрунтовної підготовки майбутнього фахівця і формуванню у нього цілісного сприйняття і розуміння особливостей перебігу та механізмів функціонування і поширення різних паразитарних захворювань.

В лекційному курсі висвітлюються форми біотичних відносин в природі, просторові відносини паразитів і хазяїв, стан і сучасні тенденції розвитку найбільш поширених паразитарних захворювань. Глибоко і всебічно розкриваються особливості організації паразитів та практичного застосування набутих знань, що в свою чергу озброюють майбутнього фахівця запасом необхідних практичних вмінь і навичок для активної подальшої виробничої і наукової діяльності.

ПРН 5 – Уміє оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності.

ПРН13 – Знає біологічну термінологію і номенклатуру, розуміє основні концепції, теорії та загальну структуру біологічної науки.

ПРН 15- Знає сучасну систему живих організмів та методологію систематики, теоретичні засади біогеографії.

ПРН 16 – Знає будову й функції організму людини, основи здорового способу життя.

ПРН 18 – Знає роль живих організмів та біологічних систем різного рівня у житті суспільства, їх використання, охорону, відтворення.

ПРН – 20 Добирає міжпредметні зв'язки курсів біології в базовій середній школі з метою формування в учнів природничо-наукової та здоров'язбережувальної компетентності, відповідно до вимог Державного стандарту загальної середньої освіти з освітньої галузі «Природознавство».

4. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1: ЗМІСТ ПАРАЗИТОЛОГІЇ ТА ЇЇ МІСЦЕ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦЯ - БІОЛОГА.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Визначення, зміст і завдання курсу, зв'язок із іншими біологічними дисциплінами. *Взаємовідносини в світі тварин. Місце паразитів у системі тваринного світу. Морфологічні пристосування до паразитичного способу життя.*

Тема 1. Історія розвитку паразитології як науки. Основоположники (фундатори) паразитологічної науки.

Об'єкт та предмет вивчення паразитології як науки, що вивчає паразитарні захворювання людей і тварин. Визначення понять „паразит” і „паразитологія”. Паразитологія – наука про паразитів та паразитизм. Зв'язки паразитології з іншими науками. Становлення сучасної паразитології. Місце паразитології в системі природничих наук. Завдання і проблеми паразитології.

Тема 2. Паразитоценологія - наука про світ паразитичних форм. Поширення паразитизму в тваринному світі. Види хазяїв паразитів. Класифікація паразитуючих форм тварин. Паразитичні організми в тваринному світі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Біологічні основи паразитизму і трансмісивних хвороб.

Тема 3. Типи взаємовідносин між тваринами. Паразитизм, як явище. Факультативний та облігатний паразитизм. Шляхи переходу до паразитичного способу життя. Форми співжиття організмів або типи паразитизму.

Становлення системи паразит – хазяїн. Зміни, що відбуваються в системі паразит – хазяїн в результаті циклу розвитку паразита. Типи систем паразит – хазяїн. Поняття пов'язані з паразитизмом. Тимчасовий паразитизм. Стаціонарний паразитизм (періодичний, постійний) в одному хазяїні та із зміною хазіїв. Гіперпаразитизм. Симпаразитизм або співпаразитизм. Походження паразитизму.

Тема 4. Біотичні зв'язки. Форми біотичних відносин в природі.

Симбіоз і його форми. Синоїкія (пара-, епі- та ендойкія). Квартиранство. Коменсалізм. Просторові відносини паразитів й хазяїв. Ектопаразитизм і ендopаразитизм. Класифікація ендopаразитів (клітинні, тканинні, порожнинні).

МОДУЛЬ 2: ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПАРАЗИТІВ. АДАПТАЦІЇ ДО ПАРАЗИТИЧНОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Морфофункціональні особливості організації паразитів. *Форма тіла паразита, його фіксаторний та руховий апарат, органи травлення, дихання осморегуляції та виділення, нервова система та органи розмноження, як морфологічні пристосування до паразитичного способу життя. Специфічність паразитів.*

Тема 5. Форма і розміри тіла паразитів різних таксономічних груп.

Забарвлення. Будова (органи фіксації, травна система, нервова система, органи руху, видільна та осморегулююча системи, дихання, статеві системи і розмноження).

Тема 6. Пристосування ембріональної та ларвальної стадії до паразитизму.

Розмноження паразитичних організмів, тривалість життя та цикли розвитку. Зміна основних життєвих функцій організму в зв'язку з паразитичним способом життя. Розмноження (Protozoa, Platyhelminthes, Digenea, Monogenea, Cestoda, Nematoda, Acanthocephala), їх розвиток та цикли розвитку.

Тема 7. Пристосування до замикання циклу розвитку: плодючість паразитів, знаходження паразита і хазяїна в одному біотопі, пошук хазяїна в середовищі.

Зміни в поведінці хазяїна, що спричинені паразитом. Синхронізація життєвих циклів паразита і хазяїна. Скорочення вільно існуючої фази та роль деяких хазяїв у забезпеченні існування і розповсюдження паразитів в біоценозі.

Тема 8. Пристосування до розповсюдження.

Тривалість окремих стадій розвитку. Спряженість життєвих циклів паразитів та хазяїв.

Тема 9. Чергування поколінь і життєві цикли.

Класифікація життєвих циклів (без чергування поколінь і без зміни хазяїв; без чергування поколінь і з одноразовою зміною хазяїв; з чергуванням поколінь і без зміни хазяїв; без чергування поколінь і з дворазовою зміною хазяїв, без ендогенної агрегації; з чергуванням поколінь, ендогенною агрегацією із зміною хазяїв). Походження явища зміни хазяїв.

МОДУЛЬ 3: ЖИТТЄВІ ФАЗИ ПАРАЗИТА ТА БІОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ПАРАЗИТ – ХАЗЯЇН.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. Фізіологія системи паразит – хазяїн. Імунологічні чинники та біологічні властивості системи паразит – хазяїн.

Тема 10. Локалізація паразитів в організмі хазяїна та шляхи його проникнення в організм. Метаболізм паразитів.

Взаємний вплив паразитів і хазяїна. Живлення, виведення, дефекація. Вплив кисню, вуглекислого газу та температури середовища на метаболізм паразитів.

Метаболізм паразитичних найпростіших. Метаболізм дигенетичних сисунів (Digenea). Живлення Monogenea. Метаболізм цестод. Метаболізм нематод. Патологічні зміни, що спричиняються внутрішніми паразитами.

Тема 11. Особливості взаємовідносин паразита і хазяїна у системах різного типу. Особливості взаємовідносин паразита і хазяїн у довкіллі. Фактори що впливають на формування паразитофауни.

Основи функціонування специфічного імунітету. Особливості взаємовідносин паразита і хазяїна у системах різного типу. Дія паразитів на хазяїна. Реакції хазяїна на присутність паразитів. Типи імунної відповіді. Взаємовідносини в системі «Паразит-хазяїн» на популяційному рівні.

Тема 12. Залежність паразитофауни та зараженості паразитами від трофічних зв'язків хазяїна. Залежність паразитофауни від міграцій хазяїна. Сезонні зміни паразитофауни та її відмінності в різні роки. Сезонна сплячка хазяїна. Багаторічна динаміка паразитофауни хазяїна. Залежність паразитофауни та показників зараженості хазяїна від щільності його популяції.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин	
	денна форма	заочна форма

	усього	у тому числі					ус ього	у тому числі				
		л	п	ла б	інд	с. р.		л	п	лаб	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
МОДУЛЬ 1: ЗМІСТ ПАРАЗИТОЛОГІЇ ТА ЇЇ МІСЦЕ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦЯ - БІОЛОГА.												
<i>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Визначення, зміст і завдання курсу, зв'язок із іншими біологічними дисциплінами. Взаємовідносини в світі тварин. Місце паразитів у системі тваринного світу. Морфологічні пристосування до паразитичного способу життя.</i>												
Тема 1. Історія розвитку паразитології як науки. Основоположники (фундатори) паразитологічної науки.	5	2	2			4	4	4				4
Тема 2. Паразитоценологія - наука про світ паразитичних форм.	5	2	2									
Разом за змістовим модулем 1	10	4	4				4					
<i>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Біологічні основи паразитизму і трансмісивних хвороб.</i>												
Тема 3. Типи взаємовідносин між тваринами. Паразитизм, як явище. Шляхи переходу до паразитичного способу життя. Форми співжиття організмів або типи паразитизму.	10	2	2		3	4	10	4			3	8
Тема 4. Біотичні зв'язки. Форми біотичних відносин в природі. Факультативний та облігатний паразитизм.	10	2	2			6	10		2			6
Разом за змістовим модулем 2	20	4	4		3	10	20	4	2		3	
Усього годин	30	6	6		3	14	24	8	2		3	18
МОДУЛЬ 2: ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПАРАЗИТІВ. АДАПТАЦІЇ ДО ПАРАЗИТИЧНОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ.												
<i>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Морфофункціональні особливості організації паразитів. Форма тіла паразита, його фіксаторний та руховий апарат, органи травлення, дихання осморегуляції та виділення, нервова система та органи розмноження, як морфологічні пристосування до паразитичного способу життя. Специфічність паразитів.</i>												

Тема 5. Форма і розміри тіла.	10	2	2			10	10	2				10
Тема 6. Пристосування ембріональної та ларвальної стадії до паразитизму.	10	2	2		3	4	10		2		3	8
Тема 7. Пристосування до замикання циклу розвитку	10	2	2			4	8					8
Тема 8. Пристосування до розповсюдження.	10	2	2			8	8					8
Тема 9. Чергування поколінь і життєві цикли.	10	2	2									
Разом за змістовим модулем 3	50	10	10		3	26	36	2	2		3	34
МОДУЛЬ 3: ЖИТТЄВІ ФАЗИ ПАРАЗИТА ТА БІОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ПАРАЗИТ – ХАЗЯЇН.												
<i>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. Фізіологія системи паразит – хазяїн. Імунологічні чинники та біологічні властивості системи паразит – хазяїн.</i>												
Тема 10. Локалізація паразитів в організмі хазяїна та шляхи його проникнення в організм. Метаболізм паразитів.	15	2	2			4	8					8
Тема 11. Особливості взаємовідносин паразита і хазяїна у системах різного типу. Основи функціонування специфічного імунітету. Особливості взаємовідносин паразита і хазяїн у довкіллі. Фактори що впливають на формування паразитофауни.	10	2	2		3	4	8	2			3	
Тема 12. Залежність паразитофауни та зараженості паразитами від трофічних зв'язків хазяїна.		2	2									4
Разом за змістовим модулем 4	25	6	6		3		18	2			3	
ІНДЗ			—	—		—			—	—	—	
Усього годин	105	24	24		9	63	105	8	8		9	89

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Явище паразитизму в світі тварин.	2
2	Життєві цикли паразитів	2
3	Імунітет та його види за паразитарних захворюваннях	2

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Правила роботи в паразитологічній лабораторії та техніка безпеки при роботі з гельмінтами. Методи відбору, консервування та транспортування матеріалу при гельмінтозах.	2
2	Діагностика гельмінтозів. Дослідження безхребетних на зараженість личинками гельмінтів. Методи макро- та мікрогельмінтологічних досліджень. <i>Якісні методи.</i> Методи засновані на принципі осадження та спливання яєць гельмінтів, біологічних особливостях їх личинок. Методи макро- та мікрогельмінтологічних досліджень. <i>Кількісні методи.</i> Гельмінтоовоскопія та гельмінтооометрія. Методи дослідження різних тканин та секретів організмів людини та тварин	2
3	Загальна протозоологія – систематика патогенних найпростіших, патогенез протозойних захворювань, імунітет при протозойних хворобах.	2
4	Спеціальна протозоологія – хвороби, що викликаються джгутиковими (тріхомонози, лейшманіоз) та війчастими (балантидіози). Хвороби, що викликаються споровиками (піроплазмідози, бабезіози, кокцидіидози, еймеріози, токсоплазмози, саркоцистози).	2
5	Трематоди і трематодози: фасціольози, дікроцеліоз, опісторхоз м'ясоїдних	2
6	Цестоди і цестодози, за яких людина є остаточним господарем збудника (цистицеркоз великої рогатої худоби (бівісний, озброєний); цистицеркоз свинячий (неозброєний)).	2
7	Цестоди і цестодози: за яких собака та інші хижі м'ясоїдні є остаточним господарем збудника (ехінококоз ларвальний, альвеококоз ларвальний, ценуроз, цистицеркоз).	2
8	Тип Первиннопорожнинні. Клас Нематоди. Особливості будови та процесів життєдіяльності. Розмноження та розвиток. Типи життєвих циклів. Основні нематодози людини і тварин	2
9	Тип Скреблики. Клас Скреблики їх анатомія і біологія. Особливості будови та процесів життєдіяльності. Розмноження та розвиток, життєві цикли. Акантоцефальози тварин: макрантаринхоз свиней, поліморфоз качок, філікольоз птахів, ехіноринхоз	2

10	Особливості вивчення гельмінтозоонозів. Гельмінтозоонози: дифіллоботріози, опісторхоз, клонорхоз, метагоніmoz, псевдамфістомоз, парагоніmoz, діоктофіmoz.	2
11	Методи культивування яєць та личинок. Клінічні та імунологічні методи. Методика повного гельмінтологічного розтину. Методи дослідження об'єктів довкілля на забрудненість яйцями гельмінтів	2
12	Єдність паразитології та медицини. Спеціальні методи виявлення хворих. Поняття про дегельмінтизацію. Основи профілактики паразитарних хвороб. Протипаразитарні лікувально-профілактичні заходи	2
	Всього	24

8. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

9. Самостійна робота.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Паразитологія як наука, предмет вивчення та її зв'язок з іншими науками.	4
2	Місця локалізації паразитів в організмі.	4
3	Класифікація гельмінтозів.	4
4	Особливості циклів розвитку різних збудників.	6
5	Типи хазяїв паразита – збудника паразитарного захворювання.	10
6	Поняття про інвазію та інвазійну хворобу.	5
7	Методи прижиттєвої діагностики гельмінтозів. Методи посмертної діагностики гельмінтозів. Методика проведення повного патологоанатомічного розтину за К.І. Скрябіним.	4
8	Взаємовідносини тварин. Різні типи зв'язків між тваринами. Паразитизм та шляхи переходу до паразитичного способу життя.	8

9	Біологічні властивості системи паразит-хазяїн. Розмноження паразитичних організмів. Цикли розвитку паразитів та їх пристосування до замикання циклів розвитку. Плодючість паразитів.	5
10	Способи визначення життєздатності гельмінта в інвазованому організмі.	4
11	Антигельмінтики, їх класифікація. Дати характеристику хімічним засобам знищення проміжних (додаткових) хазяїв.	4
12	Сучасні засоби боротьби з паразитарними хворобами. Шляхи локалізації та ліквідації найбільш поширених паразитарних захворювань.	5
	Разом	63

10. Індивідуальні завдання (9 год.)

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 1

Теоретична частина.

1. Зміст і завдання паразитології.
2. Форми співжиття організмів.

Практична частина.

1. Методи прижиттєвої і посмертної діагностики гельмінтозів.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 2

Теоретична частина.

1. Локалізація гельмінтів в організмі тварин, людини.
2. Форми біотичних відносин в природі.

Практична частина.

1. Прижиттєва діагностика гельмінтозів.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 3

Теоретична частина.

1. Цикли розвитку гельмінтів.
2. Загальна характеристика нематодозів.

Практична частина.

1. Описати методику гельмінтологічного розтину.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 4

Теоретична частина.

1. Класифікація гельмінтозів.
2. Паразитоценологія, її предмет і завдання.

Практична частина.

1. Дослідження моллюсків на зараженість личинками гельмінтів.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 5

Теоретична частина.

1. Збитки, які спричиняють гельмінтози.
2. Загальна характеристика цестодозів.

Практична частина.

1. Дослідження малощетинкових червів на зараженість личинками гельмінтів.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 6

Теоретична частина.

1. Інвазія і інвазійна хвороба.
2. Загальна характеристика трематодозів.

Практична частина.

1. Методика дослідження риби та м'яса на зооантропонози.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 7

Теоретична частина.

1. Основні заходи щодо ліквідації паразитарних хвороб.
2. Морфофункціональні особливості організації паразитів.

Практична частина.

1. Методи макрөгельмінтологічних досліджень на паразитарні захворювання.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 8

Теоретична частина.

1. Загальна характеристика моногенозів.
2. Взаємовідносини між паразитами і господарями.

Практична частина.

1. Методи мікрөгельмінтологічних досліджень на паразитарні захворювання.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 9

Теоретична частина.

1. Особливості будови та процесів життєдіяльності скребликів.
2. Роль паразитів в коливаннях чисельності тварин.

Практична частина.

1. Спеціальні методи виявлення хворих. Поняття діагностичної дегельмінтизації.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 10

Теоретична частина.

1. Мета і завдання гельмінтології.
2. Особливості вивчення гельмінтозоозів.

Практична частина.

1. Описати методику повного гельмінтологічного розтину.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 11

Теоретична частина.

1. Загальна характеристика основних нематодозів людини.
2. Розвиток стьожака широкого.

Практична частина.

1. Методика дослідження різних тканин і секретів організму людини і тварин.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 12

Теоретична частина.

1. Розвиток печінкового сисуна.
2. Особливості будови та процесів життєдіяльності цестод.

Практична частина.

1. Методика культивування яєць та личинок.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 13

Теоретична частина.

1. Описати анатомію та біологію круглих червів класу нематод.
2. Загальна характеристика гельмінтозоозів.

Практична частина.

1. Методи прижиттєвої діагностики гельмінтозів.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 14

Теоретична частина.

1. Загальна характеристика трематодозів.
2. Зооантропонозні захворювання. Біологія та цикл розвитку Диффілоботріозу.

Практична частина.

1. Методика дослідження риби на моногеноїдози.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 15

Теоретична частина.

1. Розвиток дигенетичних сисунів.
2. Зооантропонозні захворювання. Біологія та цикл розвитку Опісторхозу.

Практична частина.

1. Методика дослідження об'єктів довкілля на забрудненість яйцями гельмінтів.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 16

Теоретична частина.

1. Протозоологія.
2. Поширення паразитизму в тваринному світі.

Практична частина.

1. Методика гельмінтологічного розтину.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 17

Теоретична частина.

1. Теніїдози при яких людина є дефінітивним хазяїном збудника.
2. Основні заходи профілактики гельмінтозів.

Практична частина.

1. Методика дослідження риби на опісторхоз і її санітарна оцінка.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 18

Теоретична частина.

1. Токсоплазмоз тварин
2. Дегельмінтизація.

Практична частина.

1. Методика дослідження навколишнього середовища на присутність яєць гельмінтів.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 19

Теоретична частина.

1. Хвороби, що викликаються саркодовими.
2. Форми перебігу інвазійної хвороби.

Практична частина.

1. Методика відбору, консервування та транспортування матеріалу при гельмінтозах.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 20

Теоретична частина.

1. Цестодози.
2. Заходи оздоровлення зовнішнього середовища від збудників гельмінтозів.

Практична частина.

1. Описати методику проведення капіляроскопії.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 21

Теоретична частина.

1. Розвиток цестод.
2. Антигельмінтики, їх дія, застосування.

Практична частина.

1. Дослідження безхребетних на зараженість личинками гельмінтів.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 22

Теоретична частина.

1. Хвороби, що викликаються споровиками – піроплазмідози тварин.
2. Розвиток дигенетичних сисунів.

Практична частина.

1. Повний гельмінтологічний розтин за Скрябіним К.І..

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 23

Теоретична частина.

1. Нематоди і нематодози.
2. Цикли розвитку гельмінтів.

Практична частина.

1. Методи кількісного гельмінтологічного дослідження.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 24

Теоретична частина.

1. Цестоди і Цестодози.
2. Типи хазяїв паразита.

Практична частина.

1. Методи якісного гельмінтологічного дослідження.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 25

Теоретична частина.

1. Захворювання, що викликаються споровиками.
2. Цикл розвитку печінкового сисуна, захворювання яке він викликає у тварин.

Практична частина.

1. Методи прижиттєвої діагностики гельмінтозів.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 26

Теоретична частина.

1. Хвороби, що викликаються джгутиковими.
2. Загальна характеристика нематодозів.

Практична частина.

1. Методи посмертної діагностики гельмінтозів.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 27

Теоретична частина.

3. Розвиток цестод.
4. Антигельмінтики, їх дія, застосування.

Практична частина.

1. Спеціальні методи виявлення хворих. Поняття діагностичної дегельмінтизації.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 28

Теоретична частина.

1. Особливості будови та процесів життєдіяльності скребликів.
2. Роль паразитів в коливаннях чисельності тварин.

Практична частина.

1. Дослідження безхребетних на зараженість личинками гельмінтів.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 29

Теоретична частина.

3. Зміст і завдання паразитології.
4. Форми співжиття організмів.

Практична частина.

2. Методи прижиттєвої і посмертної діагностики гельмінтозів.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 30

Теоретична частина.

3. Локалізація гельмінтів в організмі тварин, людини.
4. Форми біотичних відносин в природі.

Практична частина.

2. Прижиттєва діагностика гельмінтозів.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 31

Теоретична частина.

3. Цикли розвитку гельмінтів.
4. Загальна характеристика нематодозів.

Практична частина.

2. Описати методику гельмінтологічного розтину.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 32

Теоретична частина.

3. Класифікація гельмінтозів.
4. Паразитоценологія, її предмет і завдання.

Практична частина.

2. Дослідження моллюсків на зараженість личинками гельмінтів.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 33

Теоретична частина.

1. Мета і завдання гельмінтології.
2. Особливості вивчення гельмінтозоонозів.

Практична частина.

1. Описати методику повного гельмінтологічного розтину.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 34

Теоретична частина.

3. Загальна характеристика основних нематодозів людини.
4. Розвиток стьожака широкого.

Практична частина.

2. Методика дослідження різних тканин і секретів організму людини і тварин.

ЗАВДАННЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ № 35

Теоретична частина.

3. Розвиток печінкового сисуна.
4. Особливості будови та процесів життєдіяльності цестод.

Практична частина.

2. Методика культивування яєць та личинок.

11. Методи навчання.

МН1 –словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);

МН2 –практичний метод (лабораторні та практичні заняття);

МН3 –наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);

МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування,
тезування, анотування,
рецензування, складання реферату);

МН5 –відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та
комп'ютерними засобами
навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

МН6 –самостійна робота (розв'язання завдань);

МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

12. Методи оцінювання.

МО1 –іспити;

МО2 –усне або письмове опитування

- МО3 - колоквиум,
МО4 –тестування;
МО5 – командні проекти;
МО6 – реферати, есе;
МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
МО8 – презентації та виступи на наукових заходах;
МО9 – захист лабораторних і практичних робіт;
МО10 –залік.

13. Засоби діагностики результатів навчання

засобами оцінювання та методами демонстрування
результатів можуть бути:

- іспити;
- комплексні іспити;
- стандартизовані тести;
- наскрізні проекти;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах;
- інші види).

14. Критерії оцінювання результатів навчання. Визначити за допомогою якісних критеріїв мінімальний пороговий рівень оцінки і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку. Зазначити використовувану числову (рейтингову) шкалу.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
33-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з	не зараховано з

	обов'язковим повторним вивченням дисципліни	обов'язковим повторним вивченням дисципліни
--	---	---

15. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне тестування та самостійна робота												
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3				Змістовий модуль 4			Поточний контроль знань	Підсумковий тест (екзамен)
T1	ІНДЗ	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
5	10	5	5	5	5	5	5	5	5	5	60	
												40

16. Методичне забезпечення

1. Таблиці і плакати з схемами зовнішньої та внутрішньої організації різних представників.
2. Схеми життєвих циклів розвитку вільно існуючих та паразитичних організмів.
3. Відеофільми та ролики з життя паразитичних організмів.

17. Питання для підготовки до підсумкового контролю

Індивідуальне завдання виконується за рахунок годин самостійної роботи згідно з запропонованими студентам темами у реферативній формі (обсягом 10–20 с. відповідно оформленого друкованого тексту). Виконання його повинно сприяти розвитку навичок самостійного вивчення та цілеспрямованого аналізу конкретного питання за літературними джерелами і, по можливості, практичним матеріалом. Теми рефератів пов'язані з конкретними проблемами загальної паразитології або визначенням та опису німих препаратів паразитів:

1. Паратенічний паразитизм: поняття та розповсюдження.
2. Паразитоценологія – як окрема синтетична наука.
3. Паразити як індикатори здоров'я екосистем
4. Екологічні методи регуляції чисельності паразитів.
5. Наслідки інтродукції паразитичних організмів у нові екосистеми.
6. Регулююча та захисна функція паразитів в екосистемах.
7. Внесок академіка А.П. Маркевича у розвиток вітчизняної паразитології.
8. Ієрархічна організація паразитарних угруповань.
9. Фактори, що впливають на структуру та популяційну динаміку паразитів.
10. Динаміка росту популяцій паразитів та її моделювання.
11. Вплив паразитів на популяції хазяїв.
12. Репродукція та плодючість паразитів.
13. Трансмісія та розсіяння паразитичних організмів.
14. Опис та кількісна характеристика паразитарних угруповань.
15. Звуження ніші у паразитарних угрупованнях.
16. Композиція паразитарних угруповань, поняття багатства видів.
17. Фактори, що впливають на географічне розповсюдження паразитів.
18. Мікроеволюція паразитів.
19. Еволюційна біологія паразитів
20. Еволюція взаємовідносин господар-паразитарних.
21. Вплив паразитів на еволюційну біологію хазяїв.
22. Провести визначення та описати німий препарат міксоспоридій.
23. Провести визначення та описати німий препарат моногеней.
24. Провести визначення та описати німий препарат трематод.
25. Провести визначення та описати німий препарат цестод.
26. Провести визначення та описати німий препарат скребликів.
27. Провести визначення та описати німий препарат нематод.
28. Модифікація поведінки хазяїна спричинена паразитами.
29. Шляхи переходу до паразитичного способу життя.
30. Розповсюдження паразитизму, роль паразитів в екосистемах.
31. Морфологічні пристосування до паразитичного способу життя.
32. Цикли розвитку паразитів.
33. Коеволюція паразитів та їх хазяїв.
34. Характеристика паразитарних угруповань прісноводних риб ставових господарств Рівненщини.
35. Характеристика паразитарних угруповань риб родини коропові Західного регіону.
36. Характеристика паразитарних угруповань риб родини щукові Західного регіону України.
37. Фізіологія системи паразит-хазяїн.
38. Паразитарні інфекції людини в стані ослабленого імунітету.
39. Механізми уникнення паразитом імунних реакцій хазяїна.

18. Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна

1. Галат В.Ф., Березовський А.В., Сорока Н.М. / Методичні вказівки з діагностики гельмінтозів тварин. К. Ветінформ. - 2004. - 54 с.
2. Галат В.Ф., Березовський А.В., та ін. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин: Підручник. К. Вища освіта, 2003. - С 228 -241.
3. Галат В. Ф., Березовський А. В., Сорока Н. М., Прус М. П., Євстаф'єва В.О., Галат М. В. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин. Підручник / За ред. проф. Галат В. Ф. – Полтава: ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс», 2012. – 338 с.
4. Галат В.Ф., Березовський А.В., Сорока Н.М., Прус М.П. Глобальна паразитологія.- Київ. ТОВ "ДІА", 2014.- 567 с.
5. Загальна паразитологія / К. Невядомська, Т. Пойманська, Б. Магніцька, А. Чубай. – К.: Наук. Думка, 2007. – 484 с.
7. Медична паразитологія з ентомологією: навч. посіб. / В.М. Козько, В.В. М'ясоєдов, Г.О. Соломенник та ін.; за ред. В.М. Козька, В.В. М'ясоєдова. - 2-е вид., випр. - Київ. ВСВ «Медицина», 2017. - 336 с.
8. Методичні вказівки з діагностики гельмінтозів тварин / В.Ф. Галат, А.В. Березовський, Н. М. Сорока. К. Ветінформ, 2004. – 54 с.
9. Основи паразитології (паразитизм як біологічне явище): навчальний посібник / О.П. Корж, Н.І. Лебедева, Н.В. Воронова, В.В. Горбань. Суми. Університетська книга, 2009. – 270 с.
10. Паразитизм як біологічне явище: Навч. посібник / Гоженко В.О., Корж О.П., Воронова Н.В., Тітова Л.М. Запоріжжя. ЗДУ, 2001. - 130 с.
11. Паразитологія: Конспект лекцій: Уклад. Корнюшин В.В. Київ. МСУ, 2011.-128 с.
12. Піщак В.М., Бойчук Т.М., Бажора Ю.І. Клінічна паразитологія., Навчальний посібник для студентів медичних спеціальностей., Підручник ВМНЗ. Чернівці. Буковинська державна медична академія, 2003, 344 с.
14. Приходько Ю.О., Пономар С.Л., Мазанний О.В., Нікіфорова О.В., Антіпов А.А., Гончаренко В.П.. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин. Практикум (для самостійної роботи). - Біла Церква: Білоцерківдрук, 2011. - 313 с.
15. Жуков О.В., Пилипенко О.Ф. Паразитологія. Дніпропетровськ. РВВ ДіУ, 2001.- 76 с.

Допоміжна

1. Дикий І.Л., Літаров В.Є., Гейдеріх О.Г. Паразитологія: метод. рек. для студ. спец. “Лабораторна діагностика” /. – Харків. Вид-во НФАУ, 2004. – 44 с.
2. Зажиттєва та посмертна діагностика гельмінтозів тварин: Методичні рекомендації для студентів факультету ветеринарної медицини та слухачів Інституту післядипломного навчання керівників і спеціалістів ветеринарної медицини / С.І. Пономар, А.А. Антіпов, Ю.Г. Артеменко та ін. Біла Церква, 2003. 54 с.
3. Паразитология и инвазионные болезни сельскохозяйственных животных / К.И. Абуладзе, С.Н. Никольский, и др. М. Колос, 1982. 496 с.
4. Паразитологія та інвазійні хвороби сільськогосподарських тварин: навчальний посібник /О.М. Єрохіна. – К. : Аграрна освіта, 2014. 431 с.
5. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин / В.Ф. Галат, А.В. Березовський, М.П. Прус, Н.М. Сорока; За ред. В.Ф. Галата. К. Вища освіта, 2003. – 464 с.

6. Практикум із паразитології / В.Ф. Галат, Ю.Г. Артеменко, М.П. Прус та ін.; За ред. В.Ф. Галата. К. Урожай, 1999. – 192 с.
7. Практикум із паразитології / В. Ф. Галат, Ю. Г. Артеменко, М. П. Прус та ін.; За ред. В. Ф. Галата. – К.: Урожай, 2001. – 192 с.
8. Рекомендації щодо застосування камери для підрахунку яєць гельмінтів / Пономар С. І. Біла Церква. 2001. 12 с.
9. Сондак В.В., Грицик О.Б., Рудь О.Г. Інвазійні хвороби риб. Рівне. НУВГП, 2006,- 145 с.
10. Gamble H.R. Trichinellosis. // Office International des Epizooties. Manual of standards for diagnostic tests and vaccines. List A and B diseases of mammals, birds and bees. Fourth edition. – Paris, France, 2000. P. 322–327.

Інформаційні ресурси

1. Паразитарні (інвазійні) хвороби тварин – UA.TextReferat.com<http://ua.textreferat.com/referat-15185-1.html>
2. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин. Практикум//gendocs.ru/docs/33/32191/conv_1/file1.pdf
3. Паразитарні (інвазійні) хвороби тварин //www.referatcentral.org.ua

19. Інформаційні Інтернет ресурси

1. Наукова бібліотека ім. В.І. Вернадського, м. Київ
2. <http://www.infectology.ru/mnenie/index.aspx>
3. <http://birdlife.org.ua/>